

نمایش آثار مهارت پژوهشی

اشاره

معلم موفق، پژوهشگری است که به آن چه در پیرامون خود روی می‌دهد، توجه دارد. در چنین شرایطی است که او به نواقص جریانات عادی که به صورت تکراری در حال اجرا هستند، پی می‌برد و برای آن‌ها راه‌حلی را ابداع و یا جست‌وجو می‌کند. مهارت جمع‌آوری اطلاعات از جمله مهارت‌هایی است که ضمن اهمیت بالای نوشته‌ی پیش‌رو به این مهم پرداخته است.

پژوهش‌های دانش‌آموزی و آموزگار

کلیدواژه‌ها: دانش‌آموز، پژوهش، مهارت ارائه.

نمایش پژوهش دانش‌آموزی

تا همین امروز، برگزاری نمایشگاه‌های گوناگون از ارائه‌ی مجلداتی که نشان از انجام یک تحقیق دانش‌آموزی دارند، در مدارس بسیار متداول است. گاه در کنار برگزاری چنین نمایشگاه‌هایی، شاهد اجرای کنفرانس علمی توسط دانش‌آموزان نیز هستیم. روال معمول این فعالیت‌ها در اغلب موارد به گردآوری اطلاعات در ارتباط با یک موضوع محدود می‌شود. هنگامی که تلاش کنیم به سوالات زیر پاسخ دهیم، بیشتر به نقیصه‌های موجود در روال یاد شده پی می‌بریم:

* آیا دانش‌آموزان برای جمع‌آوری اطلاعات راهنمایی می‌شوند و در این مورد آموزش دیده‌اند؟
* آیا موضوعات، دغدغه‌های آنان را تشکیل می‌دهد و یا جزئی از علاقه‌مندی‌هایشان است؟

* آیا برای یافتن موضوعات، نیازسنجی از آنان انجام شده است و سپس آنان برای انتخاب مناسب‌ترین موضوع از نظر خودشان، به مطالعه‌ی بانک ایده‌های به دست آمده هدایت شده‌اند؟

* آیا حتی این نوع جمع‌آوری اطلاعات،

در حد توان دانش‌آموزان است، یا این که آن‌ها برای انجام آن، ناگزیر از دریافت کمک‌های بزرگسالان دیگر بوده‌اند؟

تأملی در سوالات ذکر شده، یادآور اهمیت توجه به کل فرایند هر فعالیت پژوهشی است. به دیگر سخن، هنگامی که در کنفرانس دانش‌آموزی، شاهد بیان زیبایی دانش‌آموزانی هستیم که مدت‌ها وقت صرف کرده‌اند و حال می‌توانند در مورد موضوع خاصی اطلاعاتی را در جمع ارائه دهند و یا هنگامی که محصول مطالعه‌ای را در قالب گزارشی مجلد می‌بینیم، باید توجه داشته باشیم که این مرحله، تنها یکی از مراحل در اجرای فعالیت پژوهشی است و در واقع تمام مراحل آن، از نیازسنجی تا نحوه‌ی جمع‌آوری اطلاعات و ارائه‌ی گزارش، همه در بینش، نگرش و دانش دانش‌آموز محقق تأثیر گذار است و البته بر سایر دانش‌آموزان به عنوان تماشاگران نیز مؤثر است.

این‌جا، نمایشگاه مهارت‌های پژوهشی است

به منظور رفع مواردی که در ارتباط با انجام فعالیت پژوهشی به آن اشاره شد، خوب است تعاریف تازه‌ای از هر مرحله داشته باشیم. یکی

از این تعاریف، به این موضوع مربوط می‌شود که آیا آن چه دانش‌آموزان انجام می‌دهند، پژوهش است؟ به عبارت دیگر، هنگامی که با جمع‌آوری صرف اطلاعات روبه‌رو هستیم، آیا می‌توانیم آن را پژوهش تلقی کنیم؟ در پاسخ به این سؤال و با استناد به آن چه از تحقیق و پژوهش تعریف شده است، باید بگوییم که جمع‌آوری اطلاعات، تنها یکی از مراحل انجام تحقیق است و البته این مهم از مهارت‌های ویژه و اساسی در پژوهش نیز محسوب می‌شود. برای مثال، وقتی دانش‌آموز در مورد ستارگان مطالبی را جمع‌آوری می‌کند و در قالب یک گزارش پژوهشی ارائه می‌دهد، یا هنگامی که در رابطه با خوردنی‌های مفید و مضر از دیگران سؤال می‌کند و مجموعه‌ای را گرد هم می‌آورد، او جمع‌آوری اطلاعات کرده است و به همین دلیل، می‌توان به نمایشگاه ایجاد شده از این فعالیت، نمایشگاه آثار مربوط به مهارت جمع‌آوری اطلاعات دانش‌آموزان اطلاق کرد.

از آن‌جا که این مرحله از جمله مراحل مورد علاقه و توجه اولیای مدرسه و نیز خانواده‌ی دانش‌آموزان به حساب می‌آید، به همین دلیل، بیش از سایر مراحل تحقیق در

باید بگویم که جمع‌آوری اطلاعات، تنها یکی از مراحل انجام تحقیق است و البته این مهم از مهارت‌های ویژه و اساسی در پژوهش نیز محسوب می‌شود

چنین موقعیت‌هایی برای شما پیش آمده باشد، در این صورت، حتماً از آن به عنوان کاری که وقت زیادی را از شما تلف کرد و نتیجه‌ای نداشت، یاد می‌کنید. برای این که چنین حالاتی برای دانش‌آموزان روی ندهد، بهتر است معلم در طراحی آموزشی خود در رابطه با موضوع مورد نیاز، به جمع‌آوری اطلاعات توسط دانش‌آموزان تصمیم‌گیری کند. برای مثال، معلمی تصمیم می‌گیرد فصل دوم کتاب علوم را برای جمع‌آوری اطلاعات بیشتر دانش‌آموزان اختصاص دهد. مبنای این تصمیم‌گیری، ممکن است علل متفاوتی را شامل شود:

* معلم موضوعی را انتخاب کرده است که بچه‌ها بیشتر در یادگیری آن مشکل دارند؛

* موضوعی است که دانش‌آموزان به آن بسیار علاقه‌مندند؛

موضوعی است که دانش‌آموزان در آن با سؤالات بسیاری روبه‌رو هستند؛

موضوع مهمی در کتاب است و یا ارتباط زیادی با زندگی دانش‌آموزان دارد و ...

هم چنین، ممکن است معلم موضوعاتی خارج از کتاب درسی را برای این کار در نظر داشته باشد. او از این طریق قصد دارد تا فضای یادگیری و مطالعاتی وسیع‌تری را در کلاس خود ایجاد کند و یا آن که دانش‌آموزان را بیشتر با مهارت جمع‌آوری اطلاعات آشنا

آموزشگاه‌ها با استقبال روبه‌رو بوده و به همین علت، بازار ویژه‌ای نیز برای پاسخ به این استقبال در جامعه به وجود آمده است. برای این منظور، بسیاری از مراکز ارائه‌ی خدمات رایانه‌ای با دریافت هزینه‌ای، به جست‌وجو و تهیه‌ی مقالاتی در رابطه با موضوع مورد نظر اقدام کرده‌اند و آن را در اختیار دانش‌آموز و خانواده‌ی وی که به احتمال بسیار زیاد مسئولیت تهیه و تنظیم مقاله متوجه آنان بوده است، قرار می‌دهند. چنین رفتارهایی باید برای معلم، بیش از سایر دستگاه‌ها و افراد تأثیرگذار و تصمیم‌گیرنده، این سؤال را ایجاد کند که مقصود از انجام چنین فعالیت‌هایی چیست و چگونه می‌توان آن را از وضعیت پیش آمده‌ی رهایی داد؟

بدیهی است، پاسخ به این سؤالات نیازمند اهتمام به فرایند آموزش و کاربست این مهارت در کلاس درس است.

چگونه اطلاعاتی را جمع‌آوری کنیم؟

آیا تاکنون وادار شده‌اید در مورد موضوعی که هیچ علاقه‌ای به آن ندارید، مطالعه‌ای داشته باشید؟ آیا مجبور شده‌اید برنامه‌ای کاملاً تخصصی را که خارج از توانایی درک شماست، برای ساعت‌ها تماشا کنید و سپس گزارشی از آن را به دیگران ارائه دهید؟ اگر

پس از این مرحله، آموزش دانش‌آموزان برای چگونگی انجام کار آغاز می‌شود. در این زمینه لازم است، معلم یا راهنما به دو سؤال اساسی پاسخ دهد: از چه منابعی می‌توان اطلاعات لازم را گرد آورد؟ چگونه باید اطلاعات را به دست آورد.

بدیهی است معلمی می‌تواند به این دو سؤال پاسخ دهد که پیش از گفت‌وگو با دانش‌آموزان خود، اطلاعاتی را فراهم کرده باشد. برای مثال، بداند که در رابطه با هر موضوع، چه کتاب‌هایی در کتابخانه‌ی مدرسه وجود دارند؟ چه مطالبی در آن باره از طریق اینترنت قابل دسترسی است؟ چه افرادی مناسب‌ترین منبع برای دریافت اطلاعات هستند؟ و موارد دیگری از این

بحارای من ایل من

فرهنگ سوادآموزی در عشایر با مروری در تجارب آموزگار پیشگام ایل قشقایی

اشاره

شاید در مباحث سوادآموزی کشورمان، کمتر به سوادآموزی عشایر بیندیشیم، در حالی که بخشی از فرهنگ ایران برگرفته از همین زندگی عشایری است و آشنایی با فرایند سوادآموزی در این محیط می تواند چشم انداز روشن تری از فرایند آموزش و پرورش در ایران را برای ما ترسیم کند. در این نوشتار، مؤلف روند شکل گیری و توسعه ی سوادآموزی در عشایر ایران را از زاویه ی کوشش های نخستین آموزگار آن، یعنی محمد بهمن بیگی بررسی کرده است. بهمن بیگی توانست پسران و دختران عشایری را به مدرسه های سیار جلب کند و نخستین مرکز تربیت معلم عشایری را بنیان نهد. او برای کوشش پی گیر خود در راه سوادآموزی به هزاران کودک ترک، لر، کرد، بلوچ، عرب و ترکمن، برنده ی جایزه ی سوادآموزی سازمان یونسکو شد.

عنوان اولین آموزگار عشایر ایران، در سال ۱۳۳۱ توانست چادر آموزش خود را در میان ایل قشقایی استوار کند. دوران کودکی و بزرگسالی محمد بهمن بیگی پراز فراز و

آموزش سواد در میان عشایر ایران، به طور رسمی از سال ۱۳۳۰ توسط دکتر **محمود حسابی** (وزیر فرهنگ وقت) آغاز شد. در ادامه ی این طرح، محمد بهمن بیگی، به

دست. سپس در جلسه یا جلساتی، راه های جمع آوری اطلاعات را به صورت روشن در اختیار دانش آموز قرار دهد. مانند این که کتاب مورد نظر را به دانش آموزان نشان دهد، قسمت مناسب را جدا کند و روش مطالعه و استفاده از آن را به صورت عملی با دانش آموزان کار کند.

هم چنین، این کار را در صورت لزوم برای استفاده از سایر منابع مطالعاتی مانند متون مجلات و اینترنت نشان دهد. در این جا لازم به یادآوری است که در دوره ی ابتدایی، دانش آموزان به راهنمایی های روشن تری از آن چه که بزرگسالان در برخورد با منابع به آن ها احتیاج دارند، نیازمندند. به همین علت لازم است که منابع پیش از اجرا، توسط معلم شناسایی شود و محدوده ی مناسب آن در اختیار دانش آموزان قرار گیرد.

گاهی نیز لازم است مطالب از افرادی آگاه پرسش شود. در این صورت، افراد مورد نظر باید به دانش آموزان معرفی شوند. برای مثال از پزشک، مغازه دار و ... اما در این معرفی، باید در دسترس بودن فرد و امکان پرسش از آنان توسط معلم نیز بررسی شود و یا مورد توجه قرار گیرد.

در ادامه، نحوه ی جمع آوری اطلاعات یا راه های دریافت مطالب باید مورد نظر معلم قرار گیرد. برای مثال، چه سؤالاتی باید از افراد مطرح شود و چگونه این کار انجام گیرد؟ چه مطالبی از اهمیت بیشتری برخوردار هستند و چگونه آن ها را تشخیص دهیم و ...

در این بخش، معلم به صورت عملی وارد کار جمع آوری اطلاعات می شود و بر این اساس دانش آموزان می توانند مطابق با توانایی خود در یک موضوع بیشتر بدانند. تصور کنید، نتایج به دست آمده از این طریق تا چه اندازه می تواند در یادگیری دانش آموزان مؤثر باشد.